

Overweging 8 mei 2016

niet zonder hulp

Lezingen: 1Samuel 12, 19b-24; Handelingen 16, 16-34; Johannes 14, 15-21.

In de benoeming van de zondagen heet deze zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren in de liturgie van de Oud Katholieke Kerk "*de zondag van de weeskinderen*". Daarbij lijkt het erop dat de leerlingen als wezen zijn achtergelaten. Dan kan zo lijken, omdat Jezus is ten hemel gevaren is en de Geest nog niet over de leerlingen is gekomen. Maar toch is de nadruk op het verweesd zijn niet in overeenstemming met de teksten die bij deze zondag gelezen worden. Ook de andere naam voor deze zondag *exaudi* stamt uit een andere context dan die van verlatenheid. Psalm 27, waar het uit geciteerd is, is juist eerder een lofzang op de beschermende nabijheid van de Heer. Daarvoor wordt de toon al gezet in het eerste vers: *'de heer is mijn licht en mijn redding, voor wie zou ik bang zijn. De heer is de burcht van mijn leven, wie zou ik vrezen'*. De bede om verhooring, die de naam aan deze zondag geeft, staat in de context van vertrouwen en uitredding. Ook waar de psalmist belaagd wordt door vijanden ziet hij de bewarende trouw van God. Het is belangrijk dit te benadrukken, aangezien het precies aanduidt in welke positie wij staan ten opzichte van Christus. Weliswaar hebben wij de Geest ontvangen, maar we bidden ook telkens om de Geest. Jezus Christus is immers voor ons de steeds Komende door de Geest. Door de Geest is Hij blijvend met ons, met de Kerk verbonden.

Wat heel klassiek doorheen de geschiedenis van de Schrift voor de relatie tussen God en zijn volk is het belofte-element. Ook Jezus doet een belofte. Het Godsvolk is volk van de belofte bij uitstek. Het is die belofte die de kracht geeft om door te gaan. De belofte doet ons met andere ogen kijken naar ons leven en naar de wereld. En dit lijkt me behoorlijk fundamenteel. Het is de belofte van Jezus' aanwezigheid in de Geest die ons op een andere manier leert kijken en handelen. Een zienswijze die ons zou ontbreken wanneer wij niet in die belofte zouden leven.

In het Johannesevangelie wordt het mooi verwoord. Daar staat: *'de Vader zal u een andere vertrooster geven, die in eeuwigheid bij u zal zijn, de Geest der waarheid, die de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet hem niet en kent hem niet'*. De wereld bij Johannes is alles wat zich uitsluitend richt op wat concreet aanwezig is. De belofte plaatst de wereld echter in een perspectief dat boven de concrete gestalte van de wereld uitgaat. Nu doet elke ideologie dat ook, maar de belofte doet iets meer. Ideologieën hebben immanente doelen. Zij willen ook de wereld veranderen, maar het blijft de wereld. In de belofte is de bedoeling van de schepping in de wereld meegegeven en gericht op een de wereld overstijgend doel. De bedoeling van de wereld ligt niet in de wereld zou je kunnen zeggen. Als we niet open staan voor dit verder-dan-onze-wereld-kijken zullen we het ook niet zien; niet het perspectief en niet de mogelijkheden die onze wereld in zich draagt.

Dit klinkt misschien wat moeilijk allemaal, maar laten we het eens vergelijken met een voetbalscout. Een scout kijkt heel anders naar een voetbalwedstrijd dan de vader of moeder van een van de kinderen in het veld. Beiden zien min of meer dezelfde wedstrijd, maar de een ziet andere dingen dan de andere. De scout heeft verstand van wat voetbal in zich is en wat ervoor nodig is. Hij kijkt anders. En in het spelen van sommigen ziet hij een belofte. En dat hoeft niet eens de sterspeler van de jeugd ploeg te zijn. De scout ziet in het spel van zo'n meisje of jochie wat het kan zijn. Hij ziet de "geboren voetballer" en het potentieel.

Zo ziet de mens die gelooft in Gods trouw aan ons, andere dingen. Hij ervaart Gods betrokkenheid ook in momenten van benauwenis. Zelfs wanneer die betrokkenheid als negatief of als afwezigheid wordt ervaren. De gelovige ziet in de wereld ook het potentieel van het Godsrijk en zal er op gericht zijn dit potentieel zichtbaar te maken. Met betrekking tot onze huidige wereld is het misschien moeilijk om daarin het potentieel van het Godsrijk te ontwaren. Onze realiteit staat er zover vandaan. Maar hoe kijken we dan?

Als wij naar onze wereld kijken en we alleen de tweedeling, de oorlogen en de vluchtelingen zien, is dat dan de waarheid van onze wereld? Valt er ook nog iets anders te zien, of verliezen we dat uit het oog door de overmaat van negatieve berichtgeving? Is de waarheid van iets datgene wat het op een gegeven moment is, of is de waarheid dat wat iets kan zijn.

Vorig jaar namen we ergens vandaan een onooglijk plantje mee. Anderhalf groen blad in een klein potje. Het kreeg verse aarde, speciale korrels, ander potje, en er kwam een mooie bloem aan. Afknippen om de plant te sparen, laten overwinteren. Het zijn nu zes kleine bladeren en hij zal misschien ook wel weer gaan bloeien. Je kunt het weggoien omdat je er niets in ziet. Maar over een paar jaar is het met de juiste zorg een prachtige agapanthus. Wat is dan de waarheid van die plant? Die paar onooglijke blaadjes of de mooie bloei? De een ziet de bladeren en wil het weggoien, want het wordt toch nooit wat. De ander kijkt naar het potentieel en ziet wat het worden kan.

Hetzelfde geldt voor de wijze waarop we naar onze statie kijken. Wat is de waarheid van de statie. We zijn klein en misschien wat oud en soms moe, maar in ons is ook het zaad van het evangelie geplant. Het potentieel van onze statie is uiteindelijk gelegen in Christus zelf. In het zorgen en het doen vergeten we wel eens dat de waarheid omtrent onszelf niet hoeft te worden bevochten; we hoeven die niet zelf uit te vinden. Die wordt ons aangereikt en geschonken. We hoeven die alleen te ontvangen in een geest van waarheid.

Wanneer we in religieuze zin over waarheid spreken moeten we dat eigenlijk niet opvatten als een wetenschappelijke waarheid zoals die in de geschiedenis van de waarheidsvinding tot ons is gekomen. Bewijsbaar, reproduceerbaar, voorspelbaar, mededeelbaar, logisch. Allemaal aspecten van ons waarheidsbegrip. Religie betreft een ander soort waarheid. Het is een waarheid die meer poëtisch is, maar vooral ook een waarheid die ontdekt wordt wanneer je je ermee verbindt.

De waarheid van poëzie ontdek je maar wanneer je meegaat in het taalspel van benaderingen en betekenissen. Dan wordt de draaiing van de aarde een vurige zonsondergang. De waarheid van een relatie ontdek je pas wanneer je je aan de ander verbindt. De waarheid van het geloof ervaar je pas wanneer je gaat geloven.

De geest van waarheid heeft niets van doen met de rationele waarheid zoals wij die kennen. De geest van waarheid onthult en opent onze werkelijkheid naar God toe. Het sluit de werkelijkheid niet op in negatieve oordelen, maar openbaart het als wat het kan zijn. Daarbij moeten we ook onszelf openen naar God toe om dit kunnen zien, om die waarheid te kunnen ontvangen. Dit zicht op onze werkelijkheid verandert ons, maakt andere mensen van ons. Het is eerder een zijnswaarheid dan een mentaal waarheidsbegrip.

We kennen dit uit de grotmythe van Plato die laat zien dat een mens alleen maar ziet wat bij zijn ontwikkeling past. Naarmate hij groeit in kennis en wijsheid, ziet hij andere dingen en helderder. Het gaat hierbij om achter de oppervlakte van de dingen te zien wat zij zijn, niet welke indruk zij op ons maken. Zo is in de hebreeuwse taal de waarheid van

God aangeduid met een woord dat vast en betrouwbaar betekent; zoals iets is, niet zoals iets lijkt te zijn. Het is verwant aan een woord dat we in de liturgie veelvuldig gebruiken, namelijk "Amen". Daarin bevestigen we dat wat gehoord of gebeden is, met een "zo is het". De waarheid van God is zijn vastheid, zijn trouw, zijn betrouwbaarheid. Het is de waarheid van zijn naam: "ik ben er".

Dat brengt ons weer naar het begin van de viering en naar psalm 27. De Heer is mijn vaste burcht, mijn veste in wie mijn leven geborgd is. En dat hij dat is, weten we door de Geest van waarheid waardoor wij zijn trouw aan ons ervaren. Deze openbaart en leert ons alles wat wij nodig hebben om te worden wat we kunnen zijn. Vast en zeker. Amen.